herpy

SKINKAR

Chalcides ocellatus

Chalcides ocellatus är en livlig, dagaktiv skink från Medelhavsområdet, Nordafrika och Mellanöstern med en slät, valsformad kropp, små ben och ljuskantade ögonfläckar på ryggen. Den "simmar" genom lös sand, föder levande ungar och är nyfiken och lätt att se. Den trivs i ett torrt terrarium med sandbotten, en varm solplats och fuktiga nätter.

Familj: Scincidae Engelska: Ocellated (Bronze) Skink Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**15-30 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**22-39 g**
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Öken och halvöken**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**90 × 45 × 30 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Värmeplats	**33-37 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**15-35 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Kullstorlek	**2-12 ungar**
Kullar per år	**1-2**
Dräktighet	**90-120 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Chalcides ocellatus är en liten, slät och blank skink med kägelformat huvud, lång, cylindrisk kropp, korta ben med fem tår, långa tår på bakfötterna och en svans som smalnar av. Benen är små men välutvecklade, och det skiljer arten från *Chalcides chalcides*, som lever sida vid sida med den på Sardinien och Sicilien. Grundfärgen är brons, grå eller brunaktig med ljus buk, och ryggen har rader av mörka fläckar med ljus kant, de så kallade ögonfläckarna (ocelli). Mörka band går från läpparna upp över kinden. Färger och teckning varierar mycket från bestånd till bestånd. Artnamnet ocellatus betyder just ögonfläckig.

Arten blir 15-30 cm inklusive svans och väger omkring 22-39 g. Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad; 10-20 år är en uppskattning. Honorna har större kropp och buk än hanarna, medan hanarna har proportionellt större huvud. Djuret är kvickt men inte särskilt snabbt, och undkommer rovdjur genom att smita in bakom växterna. Det kan "simma" genom lös sand och jord genom att slå med kroppen som en fisk, men benen är inte byggda för egentligt grävarbete, och det gräver sällan djupare än omkring 4 cm.

Arten beskrevs 1775 av Peter Forsskål med Egypten som typlokal. Den är indelad i flera underarter, av vilka några är tvivelaktiga, och den närstående *Chalcides colosii* räknades tidigare som en underart.

C. ocellatus är nyfiken och läraktig, kan skilja på människor och minns hur den har blivit behandlad. Den är dock slät, snabb och lättskrämd och inget djur som ska hanteras mycket. Den har ett ljuskänsligt parietalöga som fångar upp rörelser ovanifrån, och blir därför lätt rädd om man närmar sig uppifrån.

Utbredning och livsmiljö

Chalcides ocellatus har en mycket stor utbredning. I Europa finns den på Sardinien, Sicilien, Lampedusa och Linosa, på Malta, Kreta och flera andra grekiska öar, på Cypern och i Turkiet. I Mellanöstern lever den i Libanon, Syrien, Jordanien, Israel, Palestina, Irak, Iran, Saudiarabien, Jemen, Oman och Förenade Arabemiraten, och österut når den södra Turkmenistan och västra Pakistan. Uppgifter från Indien och Sri Lanka är tvivelaktiga.

I Nordafrika finns arten från Marocko och Västsahara till Egypten och söderut till Mauretanien, Mali, Niger, Tchad och Sudan. Uppgifter från Östafrika är omstridda och finns inte med på kartan.

Arten har förts in till det italienska fastlandet, bland annat vid Neapel och i en hamn i Toscana, med fartygstrafik från Sardinien, och den har introducerats i Frankrike och i USA. De introducerade bestånden finns inte med på kartan.

> **Naturlig utbredning:** Italien, Malta, Grekland, Cypern, Turkiet, Libanon, Syrien, Jordanien, Israel, Palestinska territorierna, Irak, Iran, Saudiarabien, Jemen, Oman, Förenade Arabemiraten, Turkmenistan, Pakistan, Marocko, Västsahara, Mauretanien, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Niger, Mali, Sudan och Tchad.

LIVSMILJÖ

Chalcides ocellatus är en generalist som finns i många slags torr mark längs Medelhavet och vidare in i öknarna: sandiga och steniga slätter, grusöken och odlad mark. Den föredrar lös, sandig till stenig jord med spridd växtlighet, stenar och nedfallna grenar där den kan söka skydd. Den lever sällan långt från vatten, och kustområdena är betydligt fuktigare än det torra landskapet ger intryck av.

Arten är dagaktiv och solar sig, men tillbringar också mycket tid nere i marken. Dagarna är torra och varma, nätterna fuktiga med dagg och hög luftfuktighet, och på natten väljer djuren en lägre kroppstemperatur. På vintern finns en sval period, men arten går inte i egentlig vintervila. Parningssäsongen ligger på våren och sommaren och följer temperaturen och dagslängden.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Ett enskilt djur ska ha ett terrarium på minst 75 × 30 × 30 cm, och 90 × 45 × 30 cm eller större är bättre. Bottenytan betyder mer än höjden, eftersom arten mest rör sig på marken, men den klättrar också, så grenar och stenar ger variation. Över 60 cm i höjd behövs sällan. Terrariet ska vara väl ventilerat, öppna sig i fronten och vara tätt eller täckt på tre sidor, så att djuret känner sig mindre utsatt.

Bottnen ska gå att gräva i: en lös blandning av 3 delar matjord och 2 delar lekplatssand i ett lager på minst 5 cm, mer om det ska finnas växter. Ett lager torra löv ovanpå ger extra struktur att gräva i. Undvik kokosfiber, bark, flis, nötskal, grus och kalksand. Kalksand säljs som en säker produkt, men det är det inte. Ta bort spillning, foderrester och urinsyra dagligen, och byt botten helt var 1:a-3:e månad om terrariet inte är bioaktivt.

Inred med flera gömställen av kork, grottor och platta stenar, grenar, avsatser och torktåliga växter. Platta stenar ska ligga stabilt, så att de inte faller ner över ett djur som gräver sig in under dem. Många gömställen gör att djuren rör sig fritt och visar sig oftare.

TEMPERATUR

Chalcides ocellatus älskar sol och behöver en tydlig temperaturgradient. Solplatsen ska ha en yttemperatur på 43-49 °C, mätt med en infraröd termometer, och lufttemperaturen ovanför ska vara 33-37 °C. Den svala sidan ska vara 24-29 °C. På natten stängs all värme och allt ljus av, och temperaturen får sjunka till 18-21 °C.

Använd en halogenspot eller en vanlig glödlampa i ena änden, och lägg en stor, platt sten under som solplats. Ljuset och värmen ska komma från samma ställe, eftersom djuret förknippar ljus med solplats. Nyfödda ungar klättrar bra och kan smita förbi en lampskärm, så lampan sitter bäst utanför terrariet ovanför nätet. Mät temperaturen både på solplatsen och på den svala sidan. Om djuret inte kan ta sig bort från värmen kan det få värmeslag.

Arten går inte i dvala, men en sval viloperiod på omkring tre månader från december till mars är gynnsam. Skruva gradvis ner värmelampan, högst en halvtimme per vecka, tills den bara är tänd omkring tre timmar om dagen, och sänk nattemperaturen. Djuret äter mindre eller inte alls under perioden. Väg det, och värm upp igen om det tappar 10 % av vikten.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska följa rytmen i naturen: torr på dagen och fuktig på natten. På dagen ska terrariet torka ut till 15-35 %, och på natten får den stiga till 90-100 %. Spraya terrariet varje kväll efter att ljuset släckts, och låt det torka ut igen under dagen. Det kräver riktigt god ventilation, särskilt i fuktiga hem; annars blir botten för blöt och möglig.

Sprayningen fuktar också botten, så att djuret lättare håller vätskebalansen. Mät luftfuktigheten med en digital hygrometer mitt i terrariet. Det ska alltid stå en låg skål med färskt vatten. Byt vattnet när det är smutsigt och skrubba skålen varje vecka.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus och UVB. Den hör till Ferguson-zon 2, och UV-indexet ska vara 2-3 på solplatsen och lägre i resten av terrariet. Ett T5 HO-rör på 5-6 % ger det på 25-35 cm avstånd från djurets rygg genom nät, ett rör på 10-12 % på 40-50 cm avstånd. Röret ska täcka ungefär hälften av terrariets längd och sitta över solplatsen tillsammans med värmelampan. Glas och plast blockerar UVB, så det får inte finnas en skiva emellan. Byt röret enligt tillverkarens anvisning. D3-vitamin i fodret kan hålla djuret vid liv utan UVB, men doseringen är oprecis, och UVB är bättre.

Ge dessutom kraftigt dagsljus från ett T5-rör eller en LED-lampa på ca 6500 K som täcker två tredjedelar till tre fjärdedelar av längden. Dagslängden kan vara 12 timmar hela året, men den kan också följa årstiden från omkring 10 timmar i januari till 14 timmar i juli. Använd en timer, och använd aldrig färgat ljus.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Arten är framför allt insektsätare och tar i naturen nästan allt den kan övermanna: gräshoppor, syrsor, myror, skalbaggar, gråsuggor, spindlar, skolopendrar och insektslarver. Den äter också ungar av andra ödlor och svansar av artfränder. I terrariet kan fodret vara syrsor, kackerlackor (till exempel *Blaptica dubia* och *Blaberus discoidalis*), gräshoppor, mjölmask, mjölbaggar, silkesmaskar, små superbagglarver, tobakssvärmarlarver, gråsuggor och larver av svart soldatfluga. Variation är viktigt. Vaxmalslarver och smörmaskar är godsaker och ges högst en gång i månaden. Utfodra insekterna i minst ett dygn innan de ges.

Arten äter också lite växtföda: finskuren grönsak som maskros, morotsblast och hibiskus samt blommor och mjuk frukt. Grönt två gånger i veckan är rikligt, och många djur låter det ligga. Färdigfoder för insektsätande ödlor och våtfoder för katter blir också uppätet och är bra att ha i reserv; ge det högst en gång i veckan.

Ungar utfodras dagligen, vuxna 2-3 gånger i veckan, och dräktiga honor och honor som nyss har fött dagligen. Bytesdjuren ska vara något mindre än djurets huvud. Strö kalk över fodret, och ge ett multivitamin ibland; använd hellre för lite än för mycket.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Chalcides ocellatus är aktiv och nyfiken, men inget djur för regelbunden hantering: den är slät och snabb och försvinner lätt om den blir rädd. Lugna närmanden och foder gör den modig, medan jakt och tvång gör den skygg och stressad, och det kan ta lång tid att återvinna förtroendet.

Ge ett nytt djur 2-3 veckor i fred, där bara vatten och foder byts och botten rengörs. Närma dig från sidan, inte uppifrån. Erbjud därefter insekter med en pincett med mjuka spetsar och senare från handen.

Djuret kan hållas enskilt, och det är det säkraste. Grupper är möjliga, men det förekommer våldsamt beteende mellan hanar, från dräktiga honor mot hanar, från hanar mot ungar och mellan vuxna honor. Honor av ungefär samma storlek går som regel bra ihop när det finns utrymme, många gömställen och avskärmning. Hanar kan slåss till döds under parningstiden. Könet är svårt att se, så grupper kräver noggrann uppsikt, och djur som biter sig fast och rullar runt med varandra ska skiljas åt omedelbart. Räkna med minst 1.300 cm² extra botten per extra djur och fler solplatser.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet är mycket svårt att bestämma, och säljaren kan sällan garantera det. Vuxna honor har större kropp och buk, medan hanarna har proportionellt större huvud. Hanarna blir könsmogna vid en större storlek än honorna. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. Beteendet avslöjar ofta hanarna: de är aggressiva mot andra hanar, särskilt under parningstiden, och vid parning biter hanen sig fast i honan.

PARNING

I naturen förökar sig arten på våren och sommaren, och parningssäsongen följer temperatur och dagslängd. En sval viloperiod på vintern behövs inte för avel, men kan gynna djurens hormonbalans. En hona kan paras flera gånger om året.

Sätt bara ihop hane och hona om du vill ha ungar och kan ta hand om dem, för kullarna blir snabbt många. Honan ska vara frisk och i gott hull. Vid parningen biter hanen sig fast i honan, och svansvridning föregår ofta. Dräktiga honor kan angripa hanar, så skilj djuren åt om oro uppstår.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Chalcides ocellatus föder levande ungar, som får näring från modern genom en moderkaka. En kull är på 2-7 ungar, i genomsnitt omkring 4, och stora honor får flest; kullar på upp till ett dussin förekommer. Vissa honor får två kullar under samma säsong.

Dräktigheten infaller under sommarmånaderna. Dess längd är inte dokumenterad; 3-4 månader är en uppskattning. Honan slutar äta mot slutet av dräktigheten, vilket är normalt, och hon ska utfodras rikligt efter födseln. Ge henne ro och många gömställen. Ungarna är självständiga från födseln.

INKUBATION

Det finns ingen ruvningstid, eftersom ungarna föds levande. Dräktighetens längd är inte dokumenterad; 3-4 månader är en uppskattning. Den dräktiga honan hålls under de vanliga förhållandena med värme, UVB och kalk, utfodras dagligen och får inte stressas. Sätt gärna henne ensam, så att hon inte blir angripen av andra djur eller själv angriper dem.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nyfödda ungar är små och aktiva, söker genast föda och gömställen och klättrar bra. Utfodra dem dagligen med små insekter strödda med kalk, och ge dem samma förhållanden som de vuxna: lös, sandig botten, solplats, UVB och torra dagar med fuktiga nätter. Ta bort ungarna från de vuxna, för vuxna djur biter dem och kan äta upp dem. Ge många gömställen, och fördela ungarna på flera terrarier om de är många.

Hälsa och vanliga misstag

Chalcides ocellatus är härdig när temperaturgradient, fuktrytm och UVB är i ordning. De flesta problem beror på felaktig skötsel:

- För lite UVB och kalk ger benskörhet (MBD). Använd ett bra UVB-rör och strö kalk över fodret.
- För lite värme ger dålig matsmältning, viktnedgång, gikt, tarmstopp och försvagat immunförsvar. Djuret ska samtidigt kunna dra sig undan till svala platser, annars riskerar det värmeslag.
- En för blöt, dåligt ventilerad botten ger mögel och hudproblem. Låt botten torka ut under dagen.
- Kalksand och grovt bottenmaterial är olämpligt. Använd fin sand eller en blandning av sand och jord.
- Brist på dricksvatten ger uttorkning och problem med hudömsningen.
- För många djur tillsammans ger slagsmål, bett, förlorade svansar och kannibalism.

Ett friskt djur har klara ögon, en rund och fyllig kropp, rak rygg och raka ben, släta fjäll, fast avföring med lite vit urinsyra, äter regelbundet och sprattlar emot när det hålls. Tecken på sjukdom är insjunken kropp, synlig ryggrad, matt hud, lös avföring, andning med öppen mun och slöhet. Djuren döljer sjukdom, så för gärna anteckningar över vikt och beteende, och låt en veterinär med erfarenhet av reptiler göra en årlig hälsokontroll.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.